

LÄHEMAD ÜRITUSED

Kolmapäeval, 2. oktoobril – kell 12.00 toimub ESAS-i seltsipäeva raames **koolitus Eesti Ajalooarhiivis** Tartus, Liivi tn. 4. Arhivaar **Tiiu Oja** kaasabil tutvutakse uuenenud arhiivi ja selle töökorraldusega ning loomulikult ka arhiivi kogutud rikkalike materjalide kasutamise võimalustega spordiajalooliseks uurimistööks.

Reedel, 18. oktoobril – kell 14.00 korraldab Eesti Spordimuuseum oma ruumides Tartus, Rüütli tn. 15 **meenutuspäeva “Kergejõustikutreener Elmot Heido ja tema õpilased”**. Selleks puhuks ilmub ja esitletakse kogumikku “Kergejõustikule pühendatud elu. Treener Elmot Heido ja õpilased.” Osavõtust on vajalik teatada spordimuuseumi (tel 07/300750, E-mail info@spordimuuseum.ee) 15. oktoobriks.

Kolmapäeval, 23. oktoobril – kell 17.00 Kalevi sportlasklubis (Pärnu mnt. 41, Tallinn) **ESAS-i Tallinna osakonna klubiõhtu**. Sportlasklubi uksed avatud juba 12.00-st kohtumisteks, vestlusteks, lauamängudeks ja muidu kohvitamiseks. Eelifona teatame, et järgmised klubiõhtud on planeeritud samas 22. jaanuarile ja 19. märtsile.

Kolmapäeval, 6. novembril – kell 12.00 toimub **ESAS-i seltsipäev** Tallinnas Matkamajas (Raekoja plats 18), kus jätkatakse aprillis alustatud teemat **“Eesti meistrivõistluste arengulugu”**. Vaatluse alla võetakse eelmine kord ajanappusel edasi lükkunud **suusasport** (põhiettekanaja Ants Männiste), lisaks **jalgrattasport** (Hilja Guržinski) ja **vehklemine** (Helga Kala).

Neljapäeval, 28. novembril – kell 13.00 ESAS-i IV teaduskonverents ja aastakoosolek Viljandis, Maavalitsuse saalis (Vabaduse plats 2).

Konverentsi teemaks on “Spordielu Mulgimaal viimasel poolsajandil”. Neil, kellel on selle perioodi kohta Viljandimaa spordiliikumises materjali või veel parem – esinemissoov konverentsil, palume võtta seltsi juhatusega kontakti hiljemalt oktoobrikuu jooksul.

Aastakoosolekul tuleb jutuks seltsi tegevus 2002. aastal ja järgmise aasta tegevuskava. Juhatus ootab hinnanguid tehtule ja ettepanekuid edaspidiseks tööks samuti oktoobrikuu jooksul.

Kolmapäeval, 11. detsembril – kell 12.00 ESAS-i seltsipäev Eesti Spordimuuseumi ruumes (Rüütli 15, Tartus), kus esinejaks on oodata **Eesti Olümpiakomitee peasekretär Toomas Tõnise**, kes räägib uuenenud EOK tegevusest ja plaanidest V Eesti Spordi Kongressi otsuste valguses. Loomulikult vastab ta ka kuulajate küsimustele. Aja kokkuhoiuks ja läbimõelduma vastuse saamiseks on soovitatav küsimused saata eelnevalt post või E-maili teel seltsi juhatusele, kes edastab need ettekandjale.

NB! NB! NB! Teatajas ilmunud informatsiooni ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu ei pruugi iga ürituse kohta eraldi kutset järgneda.

XXV SPORDIAJALOOLISE TEATMEMATERJALI KOGUMISE VÕISTLUS

Teatmematerjali kogumise 25. juubelivõistlus lõppes 31. märtsil ja žürii langetas otsuse 29 mail. Seekordsele võistlusele laekus 89 autorilt 93 tööd, mis olid kirja pandud 2671 lehele. Lisamaterjalina esitati 137 fotot, 24 väiketrukist, 39 dokumenti jmt. Parimatele anti preemiad kätte 5. juuni seltsipäeval. Auhinnad jagunesid alljärgnevalt:

I AUHIND

Viirsalu, Vello. Sündmusi ja isikuid orienteerumise arenguteelt (aastad 1926–1962). Orienteerumissport läbi aegade VII. Tartu 2002. 186 l.

II AUHIND

Säre, Meeri. Ellen Säre lugu. Tartu 2002. 30 l. 49 fotot, 1 suur klaasitud foto, lennukooli lõpudiplom, meistersportlase tunnistus, 2 ajakirjanumbrit “*Krõlja rodinõ*”, 2 ajaleheväljalõiget, 35 diplomit.

III AUHIND

Kutti, Nora. Meenutades ja (vanu) ajalehti sirvides. Kergejõustik. XIV. Tartu 2002. 205 l. 9 reklaami, 15 fotot, 2 rinnanumbrit.

ERIAUHINNAD:

PARIM KROONIKA

Rommel, Vambola. Pärnu Spordiveteranide Koondise 2001.a. kroonika. 78 l. 52 fotot; Rummeli lugu. Kroonika. Pärnu Spordiveteranide Koondise 1984–1987 kroonika. 39 l. 10 fotot.

PARIM AUTOBIOGRAAFILINE TÖÖ

Pärtelpoeg, Ilmar. Mälestuskilde. Noppeid eluteelt kirja pandud alates 1994. aastast. 62 l.; Suusarahva lauluvara. Tallinn 2001. 17 l.; Vikerkäärude saade 18.02.2001. Stenogramm. 12 l. 1 helikassett.

PARIM BIOGRAAFILINE TÖÖ

Ainelo, Ago. Lugu Ernst Aastalust (1935. aastani Asmann) ja Peterburi-Petrogradi jõumeestest. Tartu 2002. 23 l.

PARIM ÜLIÕPILASTÖÖ

Arro, Marika. Pärnu Lawn-tenniseklubi 1926–1939. Tartu 2002. 16 l.

ERGUTUSAUHINNAD:

Luik, Mai. Erna ja Herbert Abel. Suusatamine – kogu elu. Tartu 2002. 48 l.

Puusepp, Viktor. Lääne-Virumaa Spordiveteranide Koondis 30. 1972–2001. III osa. 36 lk.

Kutti, Nora. Tartu Spordiveteranide Koondis 2001. Tartu 2002. 103 l.

Laaspere, Auri. Eesti Spordiveteranide Liidu kroonika 2001. Tallinn 2002. 317 l. 1 diplomi blanko, 2 tänukirja blankot, 1 kutse blanko, 2 õnnitluskaarti, 4 fotot, 3 reklaami.

Johannes, Kaljo-Mihkel. Aja sammud III. 1989 – 1999. Eesti Matkaliidu esimene kümnend. Tallinn 2000. 14 lk.

Sepp, Jaan. Poks raskekaalus. Unustatud kuulsad poksivõistlused. 18 lk.

Laas, Lembe. Eesti kiikingu lühiajalugu. Tartu 2002. 138 l. 1 diplomi blanko.

Kerge, Rasmus. Heino Heinlo ja kiirjooks. Tartu 2001. 24 l.

Palumägi, Lauri. Spordiklubi TIK – Tartu Indiacas Klubi. Tartu 2001. 28 l.

Mänd, Tiia. Paide võimlemiskooli ajalugu. Tartu 2001. 25 l.

ÄRA MÄRGITUD

Haldre, Ella. Purjetamine Tartus. 2001/2002. 16 l.

KROONIKA

JUTTU OLI NAISVÕIMLEMISEST

ESAS-i seltsipäeval Eesti Spordimuuseumis 3. juulil oli külaliseks kauaaegne Tartu Ülikooli naisvõimlemise õppejõud Ethel Kudu. Hiljuti oma 80. juubeli tähistanud, kuid endiselt sarmikas ja rühikas esineja rääkis haaravalt oma juurtest ja pikast sinasõprusest võimlemisega. Juttu aitasid ilmestada sõjaaegsed tudengilaulud Anu-Mai Lillo esituses kitarriga saatel.

SPORDIVETERANID SAUEL

20.–21. juulil toimusid Saue Eesti spordiveteranide XXXV suvemängud, mis tõid üle vabariigi kokku pooltuhat spordiveterani, kelle hulgas oli ka mitmed spordiajaloo seltsi liikmeid. Pingeliste sportlike heitluste kõrval oli ajaloo huvilistele kõige südamelähedane ala loomulikult mälumäng, kus nii mõnedki seltsi liikmed oma koduvõistkondades kaasa mõtlesid.

SUVEKOOL LOHUSUUS

Kaks päeva, laupäeva 10. ja pühapäeva 11. augusti veetsid ESAS-i suvekoolist osavõtjad “õitsva” Peipsi imelisel rannal Lohusuu külje all Tartu spordiveteranide Lagedi puhkekodus. 22 seltsi liiget ja 5 külalist said lisaks teadmistele koju kaasa tubli annuse uut energiat, mida ammutati sportlikest jõukatsumistest ja järveveest.

Laupäeval andis Enn Mainla ülevaade Eesti Spordimuuseumi tööst spordiajaloolise materjali kogumisel, läbitöötamisel ja tutvustamisel uutes tingimustes ja seejärel toimus asjalik arutelu Eesti Spordiajaloo Seltsi võimalustest tõhusamaks koostööks selles vallas.

Pühapäeval ei saanud kahjuks tulla kohale esinema oodatud Eesti Olümpiakomitee peasekretär Toomas Tõnise. Küll jäi selle tõttu rohkem aega diskussioonideks Eesti spordiajaloo uurimise ning kirjasõnas avaldamise ning Eesti Spordiajaloo Seltsi edasiste võimalike tegevuskavade üle. Koosolijad juhatas jutusoonele Rein Järva põhjalik ja analüüsiv sissejuhatuse ning järgnenud sõnavõttudest koorus välja tõsine mure spordiajaloo uurimise käekäigu pärast. Siiski leiti ka kiiduväärset, eriti silmas pidades viimasel ajal ilmunud kopsakaid väljaandeid – “Eesti spordi biograafilist leksikoni”, ESS Kalevi ja Tartu Kalevi ajalugusid.

Eesti Spordiajaloo Seltsi suvekoolist osavõtjad on võtnud laagri avamiseks ühte ritta (foto: Toomas Aring)

Loomulikult jätkus aega ka sportlikuks lõõgastuseks ja Peipsi veemõnude nautimiseks. Petanki turniiril osutus peale pingelist “munaveeretamist” parimaks paariks Viive Reesar ja Rein Järva. Kõige täpsema silmaga oli nooleviskamises Valdur Tamming. “Karu kolmevõistluses” oli kõige osavam Erlend Teemägi. Laupäeva õhtul lõkketule paistel grillvorstide särina saatel pani Rein Järva oma spordiajaloo küsimustega säriseva ka osalejate ajurakud.

Lagedilt lahkuti pühapäeva pärastlõunal küll kiirustades, et jõuda õhtuseks kergejõustiku EM-i ülekandeks telerite taha, kuid rahulolevana kasuliku ja kosutava nädalalõpu üle ning täis veendumust, et järgmine suvekool ollakse juba kõhklusteta taas kohal.

TARTUST AMEERIKASSE JA TAGASI

Septembrikuu seltsipäeva külaliseks oli hiljaaegu võõrsilt kodulinna elama asunud Heinrich Savo, juba enne sõda Tartu Kalevis jalgpalli ja jäähokit harrastanud mees. Tema oli ka Tartu Kalevile toreda juubelikingina Ameerikast vana seltsi lipu tagasi tooja läinud sügisel, mida kõigil oli võimalik ka spordimuuseumis näitusel näha.

Nüüd pajatas auväärses eas spordimees oma noorusaegadest Tartus, sõjaaegadest ja pagulaselust võõrsil. Tema oli ka üks Eesti Spordiliidu

asutajaid Ameerikas ja aktiivsemaid eestlaste sporditegevuse edendajaid. Heinrich Savo üllatas kuulajaid kadestamisväärse mäluga ja sorava esitlusega. Tekkinud mõttevahetuses võttis teiste hulgas sõna ka Savo kunagine klassivend Edgar Naarits. Lõpuks vaadati ettekandja poolt kaasatoodud arvukaid fotosid ja dokumente, mida hr. Savo lubas korralikult andmetega varustada, süstematiseerida ja koos muu spordimaterjaliga lähemal ajal muuseumile üle anda.

Seltsipäevast osavõtjad (vasakult 2. Rein Järva, 3. Edgar Naarits, 4. Ilmar Taluste) on kogunenud Heinrich Savo (istub paremal) ümber vaatama fotosid ja dokumente.

PRONKSIST MARTIN KLEIN VILJANDIS

Mulgimaa pealinnas uue spordihoone ees avati septembrikuu 12. päeval pidulikult mälestussammas Stockholmi Olümpiamängudelt 1912. aastal hõbeda toonud maadlejale Martin Kleinile. Skulptor Mati Karmin on pronksivalatud spordikangelase alusesse esiküljele aukohale sisse lõiganud teksti:

**VÕITIS 11 TUNDI JA 40 MINUTIT KESTNUD HEITLUSES
EESTI ESIMESE OLÜMPIAMEDALI**

EOK president Mart Siimann rõhutas oma avakõnes Martin Kleini, kui Eesti olümpiasaavutustele alusepanija rolli. Ükski sõnavõtja ei jätnud esile toomata Martin Kleini visadust, mille kõige kujukamaks näiteks ongi maailma pikimas maadlusmatšis saavutatud võit.

*Oma kuulsa ametivenna mälestusmärgi avamist austasid oma osavõtuga ka kolm omaegset sulgkaalu maadlusmeistrit (vasakult):
Palu Kuldkepp, Janno Liiv ja Enn Liimets.*

INFORMATSIOON

Kordame veel kord eelmises Teatajas toodud infot liikmemaksu tasumise võimaluste ja tähtaegade suhtes, sest ilmselt mitte kõik seltsi liikmed ei ole ilmselt seda märganud, sest tahaks loota, et muid põhjusi liikmemaksu tasumisega viivitamiseks ei ole.

Eesti Spordiajaloo Seltsi põhikiri näeb ette, et liikmed täidaksid üht põhikohust seltsi ees – maksaksid tähtaegselt, s.o. jooksva aasta kestel ära seltsi liikmemaksu, mis juba pikemat aega on täiskogu otsusel jäänud pidama 25 kroonile töötavatel liikmetel ja 10 krooni pensionäridel aastas.

Liikmemaksu on võimalik tasuda või saata seltsi juhatusele (Tallinna osakonna liikmetel oma osakonna laekurile) ehk ka seltsi raamatupidamist korraldavale Eesti Spordimuuseumi pearaamatupidajale Hilja Nõmmojale (Tartu, Rüütli 15, ruum 314) või seltsi esimehele Enn Mainlale (samas, ruum 316), samuti on võimalik liikmemaks kanda üle Eesti Spordiajaloo Seltsi arveldusarvele nr. 10152001602002 Eesti Ühispanka (kood 401).

Vaatamata meeldetuletusele on kahjuks ikka veel neid seltsi liikmeid, kellel on tasumata ESAS-i liikmemaks lisaks sellele aastale ka mõnegi eelneva aasta eest. Palume oma võlgnevus likvideerida hiljemalt 2002. aasta 1. novembriks või anda maksmise viibimise põhjustest ja tasumise tähtajast Eesti Spordiajaloo Seltsi juhatusele (Rüütli 15–316, Tartu 51007; tel. 07/300754, fax 07/300763, E-mail: esas@spordimuuseum.ee) teada samaks ajaks.

□ □ □ □ □ □ □

**Eesti Spordiajaloo Selts tänab Eesti Kultuurkapitali
seltsi tegevuse toetamise eest!**

□ □ □ □ □

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr 22
koostas ja toimetas Enn Mainla**